

Beyaz Perdeden Yeşil Sahaya

YILDIZ SİNEMASI ÜZERİNE BİR SÖZSÜZ GÖRSEL TARİH ÇALIŞMASI OLAN “BEYAZ PERDEDEN YEŞİL SAHAYA” İSİMLİ VIDEO ÇALIŞMASINI YÖNETMENİ ÖZGÜR DEMİRCİ ANLATIYOR

Özgür Demirci

1950'lerin başlarında İzmir'de açılan Yıldız Sineması, İzmir kent hafızasının tanığı olarak bugüne kadar varlığını sürdürmüştür. Yıldız Sineması'nın yaşadığı değişim; toplumsal ve kentsel değişimle paralel ilerleyen bir şekilde kapalı spor tesisine dönüşmesiyle güncel kent hafızasını da bünyesinde bulunduran bir yapıya kavuşmuştur. Yıldız Sineması'nın oluşturduğu hafıza, bu mekânı deneyimleyen kişilerin gördüğü, dokunduğu ve duyduğu somut ve soyut bileşenlerle var olmaktadır. Yıldız Sineması'nın geçmişi ve bugünü üzerine yapılan Beyaz Perdeden Yeşil Sahaya* isimli video çalışması toplumsal belleğe dair parçaları ve imgeleri bir araya getirerek mekân üzerine yapılmış bir sözsüz görsel tarih çalışmasıdır. Çalışmada, mekânı deneyimleyenlerden dinlemek yerine mekânla doğrudan bir diyalog kurarak yaşadığı süreci belgeleyen, mekânı dinleyen bir video dili kurgulanmıştır.

Yolun karşısından onu izleyen bir göz, sonrasında mekânın içindeki geçmişe ve şimdije ait parçaları izleyen ve kaydeden bir tanık haline dönüşüyor. Basmane bölgesinin yeni sakinlerinin gelip geçtiği mekânın demir kapısı üzerine işlenen şekiller içeriye girdikten sonra gördüğümüz sinema salonu içinde kullanılan akustik perdenin şekilleriyle aynı. Bu yüzden hâlâ eski sinema salonu içinde iyi bir akustik var, içeride yürürken izleyeni çevreleyen görselliğe mekânın sesleri de ekleniyor.

Heidegger mekânı sadece bir yapı olarak görme eğilimine karşı bir etkileşim ve deneyim yeri olarak kabul etmiştir. Bu bağlamda mekân sadece inşaatında kullanılan malzemelerde değil içinde

biriktirdiği hikâyelerle ve kişilerin ona yüklediği anlamla birlikte yeniden inşa edilir. Yıldız Sineması şimdilerde kapalı spor salonu olarak birçok katmanda farklı hikâyeler ve anlamlar biriktirerek mekân içinde başka bir mekân olmuştur. Sessizce anlatılan bu hikâyenin anlatıcısı ve ana karakteri olan Yıldız Sineması her planda farklı bir hafıza katmanıyla karşımıza çıkıyor. Kentin merkezinde olan Yıldız Sineması'nı bu kadar önemli ve uğrak yapan sadece bulunduğu konum değil, aynı zamanda mevcut mimari yapının büyük ve izleyici konforunu ön planda tutan özellikler barındırması olmuş. 1800 kişilik izleyici kapasitesinin her etkinlikte yarattığı büyük etkileşim sinemaya önemli bir sosyal mekân olma özelliği kazandırmıştır.

1970-1990 yılları arasında Türkiye'deki sosyo-politik değişimlerden İzmir de payına düşeni alarak değişimler geçirmiştir. Bu süreçte, İzmir için kültürel, ticari ve sosyal hayat anlamında büyük bir önem teşkil eden İzmir Enternasyonal Fuarı eski anlamını yitirmiştir. Anadolu'dan gelen hızlı göçle Basmane bölgesindeki mekânlar alt gelir grubuna hitap eden yerlere dönüşmüşlerdir. Zaman içerisinde Basmane'nin geçirdiği değişim, buranın erkek egemen bir yapıya bürünmesine sebep olmuştur. Basmane, kent merkezi konumunda iken; ötekileştirilmiş bir bölge hâline gelmiştir.

Sinemada gösterilmiş filmlerin afişleri ya da diğer sinemalara verilmiş filmlerin listelendiği defterde kent belleğinin izleri görülüyor. Üst katta yer alan filmlerin gösterilmeden önce izlendiği ofis içinde zaman durmuş gibi, her şey yıllardır olduğu yerde: Yıldız Sineması'nın bütün bu değişimine direnen bir başka hafıza mekânı. Dönüştürülmeye çalışılmış ve

dönüşmemiş bir mekânın ironisi içinde beyaz perdenin önüne konumlanmış kale direkleriyle bir kapalı spor salonu işleviyle hâlâ yaşayan ve başka hikâyeler biriktiren bir mekân Yıldız Kapalı Spor Salonu. Farklı dönemlerde farklı sosyal yaşantıların buluşma mekânı olmuş bu yapı, işlevi parçalanarak basit bir yapıya dönüştürülmüş. Bu mimari yapının dönüşümü sadece salondan sökülen koltuklarla değil aynı zamanda yaşanan sosyo politik değişim sonrası mekâna gelen insanlarla da değişmiş. Kent yaşamının merkezinde başka bir merkez yaratmış bu mekân, dışarıda var olan yaşamın uzağında kalmış. Yüz binlerce insanın filmler, gösteriler ve konserler izlediği bu ihtişamlı sinema, insanların artık ara sıra gelip futbol oynadıkları bir alan olmuş. Terk edilmiş gibi duran görüntüler sonrasında mekânı yalnız bırakmayan, gece de olsa orada top oynayan insanlar çocuklarıyla beraber aynı yerdeler. Farklı kuşakların farklı biçimlerde gördüğü Yıldız Sineması kapalı spor salonu ayakta kaldıkça gelecek başka hikâyeleri de içine alacak büyük bir hafıza mekânı olacaktır. Videonun son planlarında top oynayan insanlar mekâna dair bir yaşam belirtisi olarak okunuyorlar. Bir mekân ve hafıza analizi olarak ele alınan video çalışması çok katmanlı bir belleğin mekânla ilişkisi üzerinden kurgulanıyor. Video içinde sessizce tasvir edilen mekân ne kadar anlatılırsa anlatılsın onu deneyimlemiş her birey için bambaşka anlamları olacaktır. Mekânın geçmişle bağı hatırlandıkça toplumsal ve kişisel tarihe dair okumalar mümkün olacaktır. Bu durum Italo Calvino'nun Görünmez Kentler'de yazdığı bölümle bağdaştırılabilir: "Yüksek burçlarıyla Zaira'yı boşuna anlatmaya çalışacağım sana gönlüyüce Kubilay. Merdivenli yolların kaç basamaktan oluştuğundan, kemer kavislerinin aç derinliğinden, çatıların hangi kurşun levhalarla kaplandığından söz edebilirim sana; ama şimdiden biliyorum, hiçbir şey söylememiş olacağım sonunda. Zira bir kenti kent yapan şey bunlar değil, kapladığı alanın ölçüleri ile geçmişinde olup bitenler arasındaki ilişkidir..." ■

Özgür Demirci

* 2016 yılında yönetmenliğini Özgür Demirci'nin, yapımcılığını Nursaç Sargon'un, çello performansını Zeynep Ayşe Hatipoğlu'nun ve ses tasarımını Tolga Balcı'nın yaptığı Beyaz Perdeden Yeşil Saha video çalışması yurt içinde ve yurt dışında ödül almış ve çeşitli film festivallerinde gösterilmiştir. İzlemek için: ozgurdemirci.com/from-the-silver-screen-to-soccer-field-2016/
Fotoğraflar: Beyaz Perdeden Yeşil Saha video çalışmasından alınmıştır.

